

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri üzrə prorektor
vəzifəsini icra edən:
 dos.Z.İ.Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 7001001-Texnologiya fənnin tədrisi metodikası və metodologiyası

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmlər

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Texnoloji proseslərin layihələndirilməsində əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi

Kodu: AMTMMF B04

Tədris ili: I (2025-2026)

Semestr: I

Tədris yükü. Cəmi 180 saat. Auditoriyadan kənar 135 saat. Auditoriya saati—45 saat (30 saat mühazirə-15 saat məşğələ)

Tədris forması: Əyani

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: tex.e.ü.f.d. dos. Kərimov İltifat Cavad oğlu

Məsləhət saati: V-gün saat 13-00- 16-00-da.

Kafedranın unvanı: Lənkəran ş. Füzuli 170a

E-mail ünvanı: i.karimov58@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaitləri və metodik vəsaitlər:

1. Əliyev R. "Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi" Bakı: Elm nəşriyyatı, 2018.
2. Əhmədov R. — "Əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik", Bakı, 2020
3. Quliyev A. — "İstehsalatda təhlükəsizlik texnikası", Bakı, 2018
4. Hüseynov V. — "Texniki təhlükəsizlik və əməyin mühafizəsi", Bakı, 2022
5. Məmmədova S. "Texnoloji proseslərdə təhlükəsizlik tədbirləri" Bakı: Təhsil nəşriyyatı, 2020.
6. Həsənov T. "Fərdi mühafizə vasitələri və onların istifadəsi" Bakı: Azərbaycan Dövlət Universiteti nəşriyyatı, 2017.
7. Rəhimov A. "İş yerlərində texniki təhlükəsizlik" Bakı: Təhlükəsizlik Akademiyası, 2019.
8. Иванов В. "Охрана труда в технологических процессах" Москва: Издательство Наука, 2016.
9. Петров А. "Техническая безопасность на производстве" Санкт-Петербург: Питер, 2019.
10. Смирнов И. "Средства индивидуальной защиты" Москва: Машиностроение, 2018.
11. Кузнецова Н. "Промышленная безопасность и охрана труда" Москва: Академия, 2020.
12. Волков М. "Техника безопасности в условиях производства" Санкт-Петербург: Лениздат, 2017

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn texnoloji proseslərin layihələndirilməsi zamanı əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik tədbirlərinin nəzərə alınmasını öyrədir. Fənnin məqsədi magistrantlara istehsalat mühitində risklərin qiymətləndirilməsi, təhlükəsizlik standartları, sanitariya və texniki təhlükəsizlik qaydaları barədə bilik və bacarıqlar qazandırmaqdır. Magistrantlar həm fərdi, həm də kollektiv mühafizə vasitələrinin tətbiqi üzrə praktiki biliklər əldə edirlər. Fənn layihə sənədlərində təhlükəsizlik bölmələrinin düzgün tərtibinə yönəlib.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 30 bal kollokviuma görə, 20 bal seminar və ya bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

IX.Qiymət meyarları aşağıdakı kimidir:

- 10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açə bilər.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilər.
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilər.
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağı bacarmır.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə, tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

X. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

XI.Təqvim-mövzu planı: 30 saat mühazirə, 15 saat laboratoriya məşğələ

S/N	Keçirilən mühazirə, laboratoriya məşğələləri üzrə mövzuların məzmunu	Mühazirə	Məşğələ	Tarix
1	Mühazirə 1. Əməyin mühafizəsinin əsas anlayışları və məqsədləri 1. Əməyin mühafizəsi anlayışı və mahiyyəti. 2. Əməyin mühafizəsinin əsas məqsəd və vəzifələri 3. Əməyin mühafizəsinin hüquqi və normativ əsasları 4. Əməyin mühafizəsinin təşkili formaları və idarəetmə sistemləri	2	2	
2	Mühazirə 2. İş yerində təhlükəsizlik mədəniyyəti və onun formalaşdırılması 1. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin anlayışı və əhəmiyyəti. 2. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin formalaşdırılma mərhələləri və prinsipləri 3. İşçilərin təhlükəsizlik davranışlarının formalaşdırılması və motivasiyası	2		

	4. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin qiymətləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi yolları			
3	Mühazirə 3. Texnoloji proseslərin təhlükəsizlik baxımından təhlili 1. Texnoloji proseslərin mərhələlərinin identifikasiyası və təhlükəsizlik aspektləri. 2. Potensial təhlükə mənbələrinin müəyyən olunması və təsnifatı 3. Texnoloji proseslərin risk səviyyəsinin qiymətləndirilməsi və risklərin azaldılması yolları 4. Təhlükəsizlik sənədlərinin istehsalatda tətbiqi mexanizmləri	2	2	
4	Mühazirə 4. İş mühitində təhlükəsizlik və sağlamlıq şəraiti 1. İş mühitinin fiziki və kimyəvi amilləri. 2. Əməyin təhlükəsizliyi üzrə təlimatların rolu və əhəmiyyəti 3. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin yüksəldilməsində rəhbərliyin rolu 4. İşçilərin təhlükəsizlik sahəsində maarifləndirilməsi və motivasiyası	2		
5	Mühazirə 5. Təhlükəli istehsalat amillərinin müəyyən olunması və aradan qaldırılması 1. Təhlükəli istehsalat amillərinin növləri və xüsusiyyətləri. 2. Təhlükəli amillərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi metodları 3. Təhlükəli amillərin aradan qaldırılması yolları 4. İş yerlərində təhlükəsizliyin təmin olunması tədbirləri	2	2	
6	Mühazirə 6. Təhlükəsiz iş şəraitinin formalaşdırılmasında normativ sənədlərin rolu 1. Əməyin mühafizəsi ilə bağlı normativ-hüquqi sənədlərin təsnifatı və əhəmiyyəti. 2. Müəssisələrdə əməyin mühafizəsi üzrə sənədləşmə və nəzarət sistemi 3. Əmək təhlükəsizliyi üzrə milli və beynəlxalq standartlar 4. Təhlükəsizlik normalarının tətbiqi və nəzarət mexanizmləri	2		
7	Mühazirə 7. İstehsalat sahələrində təhlükəsizliyin təmin edilməsində müasir texnologiyaların rolu 1. Rəqəmsal texnologiyalar və monitoring sistemləri. 2. Avtomatlaşdırılmış nəzarət və idarəetmə sistemləri 3. Risklərin qiymətləndirilməsi və qabaqlayıcı tədbirlərin tətbiqi 4. Avtomatlaşdırılmış nəzarət və idarəetmə sistemləri	2	2	
8	Mühazirə 8. Təhlükəsizlik texnikası üzrə təlimlərin təşkili və qiymətləndirilməsi 1. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin əhəmiyyəti və məqsədi. 2. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin təşkili mərhələləri 3. Təlimin qiymətləndirilməsi meyarları və üsulları 4. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin nəticələrinin sənədləşdirilməsi və hesabatlılıq	2		
9	Mühazirə 9. Təhlükəsizlik normalarının istehsalat proseslərində tətbiqi 1. Təhlükəsizlik normalarının istehsalat mərhələlərində rolu. 2. Zərərli və təhlükəli faktorların mənbələri və təsir mexanizmi 3. Zərərli amillərin aradan qaldırılması yolları	2	2	

	4. Zərərli və təhlükəli amillərin təsirinin azaldılması yolları			
10	Mühazirə 10. Əmək şəraitinin gigiyenik normaları və onların texnoloji proseslərdə nəzərə alınması 1. Əmək şəraitinin gigiyenik normalarının mahiyyəti və əhəmiyyəti. 2. Gigiyenik normaların təyini və əmək şəraitinin monitorinqi 3. İstehsalatda səs-küy, vibrasiya, işıqlandırma və mikroiqlimə dair normalar 4. İstehsalatda zərərli maddələr və onlardan qorunma yolları	2		
11	Mühazirə 11. Texnoloji proseslərdə iş yerlərinin təşkili və təhlükəsizlik tələbləri 1. İş yerlərinin düzgün təşkili və texniki təhlükəsizlik qaydalarının rolu. 2. Texnoloji proseslərdə təhlükəli sahələr və onlara qarşı qoruyucu tədbirlər 3. İş yerlərində ergonomikanın prinsipləri və təhlükəsizliklə əlaqəsi 4. Fövqəladə hallarda texnoloji proseslərin təhlükəsiz idarə olunması yolları	2	2	
12	Mühazirə 12. Texnoloji avadanlığın təhlükəsiz istismarı 1. Avadanlığın təhlükəsiz istismarının əsas prinsipləri. 2. Avadanlığın quraşdırılması və işə salınması zamanı təhlükəsizlik tədbirləri 3. Texnoloji avadanlığın istismarı zamanı əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik tədbirləri 4. İstismar zamanı texnoloji avadanlıqlarda baş verə biləcək qəza və fəvqəladə hallar	2		
13	Mühazirə 13. İş yerlərində sağlam və təhlükəsiz əmək şəraitinin təmin olunması 1. İş mühitinin təhlükəsizlik göstəriciləri və onların qiymətləndirilməsi. 2. İş mühitinin sağlamlıq üçün təhlükəli amilləri və onların idarə olunması 3. İş şəraitinin təhlükəsizliyinin artırılması üçün əsas tədbirlər 4. İş yerlərində əməyin mühafizəsi sisteminin təşkili və idarə olunması	2		
14	Mühazirə 14. İşçilərin fərdi mühafizə vasitələri və onların istifadəsi 1. Fərdi mühafizə vasitələrinin növləri və iş şəraitinə uyğun seçilməsi. 2. Fərdi mühafizə vasitələrinin düzgün istifadəsi və saxlanılması 3. Fərdi mühafizə vasitələrinin seçimi zamanı nəzərə alınmalı əsas meyarlar 4. Fərdi mühafizə vasitələrinin işçilərə verilməsi və məsuliyyətləri	2	2	
15	Mühazirə 15. İş yerlərində texniki təhlükəsizlik tədbirləri 1. Texniki təhlükəsizlik nədir və onun əsas prinsipləri. 2. Avadanlıqların təhlükəsiz işləməsi üçün əsas qaydalar 3. İş yerlərində texniki təhlükəsizliyin təmin olunmasında texnoloji proseslərin rolu	2	1	

	4. Texniki təhlükəsizlik tədbirlərinin həyata keçirilməsində məsuliyyət			
	Cəmi:	30 saat	15 saat	

XII. Fənnə dair tələb və tapşırıqlar

- Magistrant təhlükəsizlik normalarını layihə mərhələsində düzgün tətbiq etməyi bacarmalıdır.
- İş şəraitinin təhlükəsizlik baxımından təhlilini aparmağı öyrənməlidir.
- Əməyin mühafizəsi üzrə risk faktorlarını müəyyənləşdirib, qarşısının alınma yollarını göstərməlidir.
- Təhlükəsizlik üzrə normativ sənədlərlə işləmə bacarığı formalaşmalıdır.
- Müstəqil şəkildə "əməyin mühafizəsi bölməsi" hazırlayıb təqdim etməlidir.

XIII. Fənnin Təlim Nəticələri (FTN)

Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik sahəsində normativ hüquqi sənədləri təhlil edə bilər.

- Layihələndirmə zamanı risk faktorlarını müəyyənləşdirə bilər.
- Fərdi və kollektiv mühafizə vasitələrindən düzgün istifadə qaydalarını izah edir.
- Təhlükəsizlik tədbirlərinin layihəyə inteqrasiyasını həyata keçirə bilər.
- İş yerlərinin təhlükəsizlik baxımından qiymətləndirilməsini aparır.
- Fənn üzrə hesabat və sənədləri standartlara uyğun hazırlayır.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikirləri:

XV. Kollokvium sualları

I kollokvium sualları:

1. Əməyin mühafizəsi anlayışı və mahiyyəti.
2. Əməyin mühafizəsinin əsas məqsəd və vəzifələri
3. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin anlayışı və əhəmiyyəti.
4. İşçilərin təhlükəsizlik davranışlarının formalaşdırılması və motivasiyası
5. Potensial təhlükə mənbələrinin müəyyən olunması və təsnifatı
6. Təhlükəsizlik sənədlərinin istehsalatda tətbiqi mexanizmləri
7. Əməyin təhlükəsizliyi üzrə təlimatların rolu və əhəmiyyəti
8. Təhlükəli amillərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi metodları
9. Əməyin mühafizəsi ilə bağlı normativ-hüquqi sənədlərin təsnifatı və əhəmiyyəti.
10. Təhlükəsizlik normalarının tətbiqi və nəzarət mexanizmləri

II kollokvium sualları.

1. Risklərin qiymətləndirilməsi və qabaqlayıcı tədbirlərin tətbiqi
2. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin əhəmiyyəti və məqsədi.
3. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin təşkili mərhələləri
4. Təhlükəsizlik normalarının istehsalat mərhələlərində rolu.
5. Əmək şəraitinin gigiyenik normalarının mahiyyəti və əhəmiyyəti.
6. İş yerlərinin düzgün təşkili və texniki təhlükəsizlik qaydalarının rolu.
7. Avadanlığın təhlükəsiz istismarının əsas prinsipləri.
8. Avadanlığın quraşdırılması və işə salınması zamanı təhlükəsizlik tədbirləri
9. Fərdi mühafizə vasitələrinin növləri və iş şəraitinə uyğun seçilməsi.
10. Fərdi mühafizə vasitələrinin düzgün istifadəsi və saxlanması

XVI. İmtahan sualları:

Blok 1

1. Əməyin mühafizəsi anlayışı və mahiyyəti.
2. Təhlükəsizlik normalarının tətbiqi və nəzarət mexanizmləri
3. Zərərli amillərin aradan qaldırılması yolları
4. Avadanlığın quraşdırılması və işə salınması zamanı təhlükəsizlik tədbirləri
5. Əməyin mühafizəsinin əsas məqsəd və vəzifələri
6. Əməyin təhlükəsizliyi üzrə təlimatların rolu və əhəmiyyəti

7. Zərərli və təhlükəli amillərin təsirinin azaldılması yolları
8. Texnoloji avadanlığın istismarı zamanı əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik tədbirləri

Blok-2

1. Əməyin mühafizəsinin hüquqi və normativ əsasları
2. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin yüksəldilməsində rəhbərliyin rolu
3. Avtomatlaşdırılmış nəzarət və idarəetmə sistemləri
4. Əmək şəraitinin gigiyenik normalarının mahiyyəti və əhəmiyyəti.
5. İstismar zamanı texnoloji avadanlıqlarda baş verə biləcək qəza və fəvqəladə hallar
6. İşçilərin təhlükəsizlik sahəsində maarifləndirilməsi və motivasiyası
7. Risklərin qiymətləndirilməsi və qabaqlayıcı tədbirlərin tətbiqi
8. Gigiyenik normaların təyini və əmək şəraitinin monitorinqi

Blok-3

1. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin formalaşdırılma mərhələləri və prinsipləri
2. Təhlükəli istehsalat amillərinin növləri və xüsusiyyətləri.
3. İstehsalatda səs-küy, vibrasiya, işıqlandırma və mikroiklimə dair normalar
4. İş şəraitinin təhlükəsizliyinin artırılması üçün əsas tədbirlər
5. Təhlükəli amillərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi metodları
6. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin əhəmiyyəti və məqsədi.
7. İstehsalatda zərərli maddələr və onlardan qorunma yolları
8. İş yerlərində əməyin mühafizəsi sisteminin təşkili və idarə olunması

Blok-4

1. Təhlükəsizlik mədəniyyətinin qiymətləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi yolları
2. Təhlükəli amillərin aradan qaldırılması yolları
3. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin təşkili mərhələləri
4. İş yerlərinin düzgün təşkili və texniki təhlükəsizlik qaydalarının rolu.
5. Fərdi mühafizə vasitələrinin növləri və iş şəraitinə uyğun seçilməsi.
6. Təlimin qiymətləndirilməsi meyarları və üsulları
7. Texnoloji proseslərdə təhlükəli sahələr və onlara qarşı qoruyucu tədbirlər
8. Fərdi mühafizə vasitələrinin düzgün istifadəsi və saxlanması

Blok-5

1. Potensial təhlükə mənbələrinin müəyyən olunması və təsnifatı
2. Əməyin mühafizəsi ilə bağlı normativ-hüquqi sənədlərin təsnifatı və əhəmiyyəti.
3. Təhlükəsizlik üzrə təlimlərin nəticələrinin sənədləşdirilməsi və hesabatlılıq
4. İş yerlərində ergonomikanın prinsipləri və təhlükəsizliklə əlaqəsi
5. Fərdi mühafizə vasitələrinin seçimi zamanı nəzərə alınmalı əsas meyarlar
6. Texnoloji proseslərin risk səviyyəsinin qiymətləndirilməsi və risklərin azaldılması yolları
7. Müəssisələrdə əməyin mühafizəsi üzrə sənədləşmə və nəzarət sistemi
8. Təhlükəsizlik normalarının istehsalat mərhələlərində rolu.

“Texnoloji proseslərin layihələndirilməsində əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi” fənninin sillabusu: 7001001–“Texnologiya fənnin tədrisi metodikası və metodologiyası” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (“12” sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi: **dos. İ.Kərimov**

Kafedra müdiri: **dos. İ.Kərimov**